

نشست «نقش اجتهاد شیعی

در جهان مدرن»

سلسله نشست‌های علمی با موضوع «نقش اجتهاد شیعی در جهان مدرن» با سخنرانی سیدحسن وحدتی شبیری برگزار می‌شود. نشست «نقش اجتهاد شیعی در جهان مدرن» ۲۱ بهمن از ساعت ۱۰ برپا می‌شود. محل برگزاری این نشست در قم، مدرسه عالی خاتم الاوصیا(عج)، بلوار بهار «آیه الله حائری»، کوچه ششم، فرعی سوم سمت راست، است.

سجاد صدققت
خبرنگار گروه اندیشه

مفهوم ناسیونالیسم و قانون دیوار و منع ورود مهاجران در آمریکا

ناسیونالیسم تقلبی

جهان به عصر تازه‌ای وارد شده است. عصر پس از روی کار آمدن دونالد ترامپ رئیس جمهوری جدید ایالات متحده آمریکا که با دستورات، طرح‌ها و ایده‌هایش نه تنها آمریکا

بلکه جهان را دچار سردرگمی عجیبی کرده است. ترامپ از زمانی که به کارزار انتخاباتی وارد شد با طرح‌هایی چون کشتیدن دیوار در مرز آمریکا با مکزیک و وعده برای تغییر قوانین مهاجرتی به ایالات متحده سر و صداهای فراوانی به راه انداخته بود. ایده‌هایی که با ورود او به کاخ سفید و با فرمان‌های اجرایی‌اش در حال گرفتن رنگ واقعیت به خود است. ترامپ عملاً از رویکردی سخن می‌گوید که آمریکا را تنها برای آمریکاییان می‌خواهد و معتقد است که تنها ملت آمریکایی حق بهره‌برداری از ثروت‌های این کشور را دارد. اگر از این نکته بگذریم که اساسا آمریکا کشوری است که بر پایه مهاجران شکل گرفته و پذیرش فرهنگ‌ها، قوم‌ها و مذاهب گوناگون بارها و بارها به‌عنوان ارزش اساسی این کشور مطرح شده، تاکنون برخی از کارشناسان نوعی ناسیونالیسم افراطی در اندیشه‌های ترامپ را مطرح کرده‌اند. اندیشه‌ای که اکنون در کشورهای اروپایی نیز از طرف برخی احزاب دنبال می‌شود و می‌تواند دنیای امروز را به عصری تازه وارد کند. به‌عنوان مثال مارین لوپن، نامزد راست‌گرای افراطی انتخابات ریاست جمهوری فرانسه از اتحادیه اروپا در اطراف مرزهای این کشور برای مبارزه با افراط گرایی اسلامی حمایت کرده و اکنون در بریتانیا قدرت در دست بخشی از حزب محافظه کار است که در حال اجرایی کردن جدایی بریتانیا از اتحادیه اروپا با همین برگزیت هستند. به نظر می‌رسد با این اوصاف جهان در حال گذار از عصر جهانی شدن و بازگشت به ایده دولت – ملت هاست. اتفاقی که شاید بتوان با بحث پیرامون انواع ناسیونالیسم آن را بهتر فهم کرد.

«ناسیونالیسم چیست؟

در برخی از فرهنگ‌های علوم سیاسی «ناسیونالیسم» را تبدیل کننده فداکاری در راه ملت به اصول یا برنامه‌ها دانسته‌اند. به این ترتیب، ناسیونالیسم نسبت به میهن پرستی صرف که می‌تواند فداکاری نسبت به کشور یا ملت خود فارغ از هرگونه پروژه‌ای برای اقدام سیاسی باشد بعد متفاوتی دارد. تمایز قائل شدن میان ناسیونالیسم‌های خاص که به مفهوم یک رهیافت عمومی نسبت به سیاست نیستند و اصل جهانی ناسیونالیسم بسیار اهمیت دارد. اغلب ناسیونالیست‌ها برنامه‌ای برای ملت خاص خود دارند؛ اما لزوما در مورد اهمیت ملت در جای دیگر نظری ندارند. به همین لحاظ است که ناسیونالیسم را یک بطری ایدئولوژیک خالی دارای قدرت و شکل، اما بدون محتوای خاص توصیف کرده‌اند. به این شکل «ناسیونالیسم حزب کنکره در هند قبل از استقلال قادر بود چهره‌های گوناگونی چون «جواهر لعل نهرونگرا» و معتقد به طراحی ملی، «گربشامثون» مارکسیست و «ام ک گاندی» مراض هندی ضد صنعتی را در بر بگیرد.»

ویژگی عمومی اصول جهانی ناسیونالیسم، تاکید بر برتری هویت ملی بر دعاوی مبتنی بر طبقه، مذهب یا بشريت به‌طور کلی است. یک گرایش از ناسیونالیسم را می‌توان «ناسیونالیسم رمانتیک» خواند. این گرایش به‌ویژه به واکنش‌های آلمان به جهان گرایی و خردگرایی روشنگری مربوط می‌شود. در این دیدگاه مردم را می‌توان از روی عوامل زبانی، فرهنگی و تاریخی که آنها را به سرزمین خاص مقید می‌کند، شناخت تا از روی ظرفیت‌های کلی بشری آن‌ها.

به این ترتیب به گفته ژ. پی. هردر - نظریه‌پرداز برجسته ناسیونالیسم رمانتیک - «در باره روحیه اصلی گروهی خاص از مردم» معانی و ارزش‌هایی که به تشکیل جوامع و تهیه قالب برای اقدام انسانی می‌پردازند، محلی هستند و نه جهانی.

بعد اقتصادی این نوع ناسیونالیسم اعتقاد به این نکته است که مالکیت و کنترل منابع مهم باید قطعا توسط خود ملت صورت بگیرد. کاربرد سیاسی آن

کرسی «فلسفه روش تحقیق در علوم انسانی»

به همت حلقه تخصصی فلسفه علوم انسانی مرکز مطالعات بین رشته‌ای کرسی ترویجی «فلسفه روش تحقیق در علوم انسانی» با ارائه علیرضا پیرزومند و عبدالحسین خسروپناه و رمضان علی‌تبار برگزار می‌شود. این نشست پنجشنبه ۲۱ بهمن از ساعت ۱۳ در دفتر قم، پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی، سالن فرهنگ برگزار می‌شود.

راهبردهای اقتصاد مقاومتی در اندیشه‌های امام علی(ع)

مرکز تحقیقات امام علی علیه السلام نشست علمی «راهبردهای اقتصاد مقاومتی در اندیشه‌های امام علی(ع)» را با سخنرانی سیدحامد حسینی برگزار می‌کند. این نشست دوشنبه ۲۵ بهمن از ساعت ۱۰ تا ۱۲ در محل سالن اندیشه، واقع در بزرگراه کردستان، خیابان صادقی آینه‌نوند، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، برگزار می‌شود.

نگاهی به آثار برگزیده جایزه کتاب سال در حوزه دین

برگزیدگان حوزه دین

تندیس جایزه کتاب سال که هر ساله به آثار برگزیده تعلق می‌گیرد

این کتاب محصول تدریس کتاب «رسالة الولاية» علامه سیدمحمدحسین طباطبایی توسط آیت الله جوادی آملی است که در پژوهشکده علوم عقلی پژوهشگاه علوم و حواییان معراج انجام و توسط حمیدرضا ابراهیمی و عباس فتحیه تحقیق، تنظیم و نگارش شده است. از ویژگی‌های مهم این کتاب آن است که با ملاحظه و بازنگری و اصلاح و تکمیل و افزودن «اشارات» از سوی آیت الله جوادی آملی تالیف و تدوین شده است. آیت الله جوادی آملی در مباحث خود گزیده‌ای از محتوای مباحث مرحوم علامه طباطبایی در کتاب «رسالة الولاية» را در پنج فصل با استفاده از ادله عقلی و نقلی به اثبات راه عرفان و مقام ولایت و باز بودن این راه و بیان طریق بازیابی به این مقام می‌پردازد. باطن داشتن ظاهر دین، سنخ اسرار باطنی شریعت، اختصاصی نبودن دستیابی به امور درونی و حقایق باطنی، راه رسیدن به امور و حقایق باطنی، آنچه انسان با کمال خویش به آن می‌رسد عناوین پنج گانه فصول رساله الوسیله را تشکیل می‌دهد. «تحریر رساله الولايةشمس الوحی تبریزی» شامل مقدمه‌ای درباره «علم عرفان» و تحریر مقدمه کتاب رساله الولاية و بیان عصاره‌ای از محتوای آن و تحریر فصول پنج گانه است. هر فصل از فصول پنج گانه نیز دارای دو مقام: مقام اول «ادله عقلی» و مقام دوم «ادله نقلی»، و هر مقام نیز شامل تحریر اجمالی، تحریر تفصیلی و اشارات است. این کتاب در سال ۱۳۹۳ منتشر شده است.

روز گذشته تالار وحدت تهران میزبان اختتامیه سی و چهارمین دوره جایزه کتاب سال بود. مراسمی که با حضور حسن روحانی، رئیس جمهوری و رضا صالحی امیری، وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی برگزار شد و ۱۱ برگزیده جایزه کتاب سال جمهوری اسلامی ایران در حوزه‌های دین، زبان، علوم کاربردی و پزشکی، هنر و موسیقی، ادبیات و عکس معرفی و تجلیل شد. در این میان در حوزه دین و در سه بخش حدیث، عرفان و تصوف و سیره معصومین سه کتاب «فقه الحدیث مباحث نقل به معنا»، «تحریر رساله الولايةشمس الوحی تبریزی» سیدمحمدحسین طباطبایی و «موسوعه عبداللہین عباس حبرالامه و ترجمان القرآن» به‌عنوان آثار برگزیده معرفی شدند.

حوزه حدیث

کتاب «فقه الحدیث مباحث نقل به معنا» تالیف احمد پانچنچی کتابی بود که در بخش حدیث به‌عنوان اثر برگزیده جایزه کتاب سال در دوره سی و چهارم انتخاب شد. در این اثر که در سال ۱۳۹۴ و از سوی دانشگاه امام صادق (ع) منتشر شده، مولف کوشیده تا برخی دستاوردهای دو حوزه معناشناسی و ترجمه‌شناسی در علم زبان شناسی و همین‌طور برخی از نکته سنجی‌های منطقی و اصولیان استفاده کند و با الگوسازی و نشان دادن یک به یک الگوها در نمونه‌های واقعی از احادیث، گونه‌های نقل به معنا را در آشتی نظریه و عمل نشان دهد. این کتاب از چهار بخش در قالب ۱۷ فصل در مورد مباحثی همچون چالش تاریخی در نقل به معنا، ترجمه شناختی نقل به معنا، ویژگی‌های زبان متون مقدس، سنت‌های معادل‌یابی و نقل حدیث، مسائل هم‌ارزی در سطح واژه، هم‌ارزی و روابط صرفی، روابط معنایی بر پایه دامنه، روابط معنایی فراتر از دامنه، روابط نحوی در گشتار، روابط تحقیقی - کاربردی، روابط تاریخی، مسائل هم‌ارزی در سطح جمله، گشتارهای نحوی-شکلی، گشتارهای معنایی خاص و گشتارهای نشانه‌شناختی به بحث و بررسی پرداخته است. این کتاب در ۶۱۶ صفحه و با قیمت ۲۷۵۰۰ تومان منتشر شده است.

حوزه عرفان و تصوف

کتاب «تحریر رساله الولايةشمس الوحی تبریزی» سیدمحمدحسین طباطبایی دومین کتابی بود که در حوزه دین به‌عنوان برگزیده کتاب سال معرفی شد. این کتاب که در بخش عرفان و تصوف برگزیده شده، تالیف آیت الله عبدالله جوادی آملی و به تحقیق حمیدرضا ابراهیمی است. کتابی که از سوی مرکز بین المللی نشر اسرا در دو جلد منتشر شده است.

دومین همایش

آینده‌نگاری تمدن نوین اسلامی

همزمان با برگزاری مراسم دومین هفته علمی تمدن نوین اسلامی در سراسر کشور، دومین همایش «آینده‌نگاری تمدن نوین اسلامی» دوم اسفند در پژوهشکده آینده‌پژوهی دانشگاه بین‌المللی امام خمینی(ره) قزوین برگزار می‌شود. در این همایش که از ساعت ۸:۳۰ تا ۱۲ برگزار می‌شود هشت مقاله از استادان دانشگاه‌های مختلف کشور ارائه می‌شود.

نقد و نظر

در بزرگداشت احسان اشراقی

از ویژگی‌های استادان قدیم مرجعیت آنهاست

نکوداشت احسان اشراقی، مصحح، مولف، پژوهشگر تاریخ و استاد دانشگاه‌تهران با سخنرانی احمدمجدجامعی عضو شورای شهرتهران، مهدی محقق، رئیس انجمن آثار و مفاخر فرهنگی، هادی خامنه‌ای، رئیس پژوهشکده تاریخ اسلام، محمدعلی حضرتی‌ها، رئیس میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری قزوین، محمدتقی رهنمایی، استاد گروه جغرافیا دانشگاه تهران در انجمن آثار و مفاخر فرهنگی برگزار شد. در این نشست همچنین محمدرضا شفیعی دکتری، رضادآوری اردکانی، مهدی گلشنی، محمدتقی امامی خوبی، ناصر تکمیل همایون و برخی دیگر از چهره‌های فرهنگی حضور داشتند. در این نشست داوری اردکانی در سخنان کوتاهی درباره نظم در برگزاری مراسم‌های مختلف در ایران انتقاد کرد. همچنین فیلمی از زندگانی اشراقی پخش شد و یکی از شاگردان استاد شعری در مدح وی خواند. علی اکبر صالحی، رئیس سازمان انرژی اتمی نیز در پیامی از خاطرات همکاری خویش با استاد درباره تحقیقاتی در تبدیل شدن شهر قزوین به استان سخن گفت. در ادامه مختصری از سخنان سخنرانان آمده است.

علاقه به صفویه از عشق به قزوین می‌آید

اشراقی از تبار دیوبانان و هنرمندان است، وی از شخصیت‌های علمی است که علاوه بر اینکه در تصحیح، ترجمه و تالیف آثاری از خود به جای گذاشته اما بخشی از وقت خویش را صرف تربیت دانشجویان کرده و در دوره وی کثرتی تاریخ در دانشگاه تهران ایجاد شد. وی مانند زنده‌ای باستانی پاریزی عنایت ویژه‌ای به تاریخ محلی داشته و به عنوان قزوین پژوهی موثر شناخته می‌شود، به طوری که هر جاسخن گفته قزوین را فراموش نکرده است. از طرفی شاید علاقه‌ای که اشراقی به مطالعه و تحقیق به دوره صفویه دارد، ناشی از عشق به قزوین باشد، زیرا وقتی سلسله صفویه وحدت ایران را شکل داد و به عنوان یک قدرت مهم ظاهر شد و وحدت ایران را پس از آن پراکندگی‌ها و جنبش‌های رقیم زد و تا تبریز به قزوین آمد و تا مدتی این شهر را پایتخت خود قرار داد.

مهم‌ترین هدف تاریخ ارائه سیرت گذشتگان است

در تمدن اسلامی علم تاریخ به صورت‌های مختلف دیده می‌شود؛ برخی مانند محمدبن جریرطبری تاریخ را با روش فقهی و حدیث مدون ساخته، برخی دیگر مانند ابن مسکویه روش فلسفی را در کتاب «تجارب الامم»، برگزیده و برخی دیگر توجه خود را به تاریخ محلی معطوف داشته‌اند، همچون مولفان تاریخ قم، تاریخ بخارا و تاریخ بیهقی. حتی جلال الدین عبدالرحمن سیوطی در یکی از آثار خود می‌گوید: در خراسان، ماوراءالنهر، شهری نیست مگر عالمی از آن ششمن تاریخ‌ان را به صورت کتاب یا مقاله تالیف کرده است. اگرچه مهم‌ترین هدف تاریخ این بوده که سیرت و روش گذشتگان نمونه‌ای برای آیندگان قرار بگیرد، در علم تاریخ است که اعیاد و جشن‌های ملی و مذهبی ذکر می‌شود و تداوم فرهنگ‌ها با آن باقی می‌ماند.

جامعیت در علوم انسانی امروز کمتر دیده می‌شود

آنچه از استاد علاوه بر فضل و دانش دیدم، اخلاق قاضل و تواضع فوق العاده است. بزرگ‌ترین مزیت وی اهمیت به تربیت بیش از تعلیم است، چیزی که امروز در غربت به سرمی‌برد! یکی دیگر از ویژگی‌های استادان قدیم ما مرجعیت آن‌هاست، امری که بسیار اهمیت دارد و امروز کمتر دیده می‌شود. جامعیت در علوم انسانی یعنی فرد به قدر کافی ادبیات، تاریخ، جغرافیا و علوم سیاسی بداند. همچنان که اشراقی هم دستی در تصحیح متون کهن دارد و هم جغرافیا می‌داند و هم از سیاست آگاه است. در روزگار گذشته تربیت استادان با تاکید بر آموختن در چندین حوزه بود اما امروز تربیت دانشجویان به شکلی است که باید پرسید ما به کجا می‌رویم؟ آموزش علم در نسل امروز به گونه‌ای است که ما در پژوهشکده تاریخ اسلام با برخی از این دانش آموختگان مواجه هستیم.

انسانی که تاریخ و جغرافیا نداند، انسان زمانه خویش نیست

مسابقه «از من بپرسید» را به خاطر دارید، در آن مسابقه سوال شد که نام چند همسایه ایران در دریای خزر را نام ببرید؟ پس از چند نوبت تکرار یکی عربستان را به عنوان همسایه شمالی ایران ذکر کرد! همچنین در ادامه مسابقه پرسش دیگری مطرح و از شرکت کنندگان پرسیده شد که سلسله قاجار توسط کدام مجلس منقرض شد؟ پاسخ‌های غلط بسیاری داده شد و سرانجام یک نفر گفت: مجلس خبرگان!! حال باید بگویم رشته تحصیلی استاد اشراقی تاریخ و جغرافیاست، رشته‌ای که امروز ارتباطش از هم گسسته است و نتیجه این جدایی تاریخ و جغرافیا باعث شده که امروز کمتر کسی از ارتباط میان این دو رشته سر در بیاورد.

احمدمجدجامعی

مهدی محقق

هادی خامنه‌ای

محمدتقی رهنمایی